

ZNAČAJ NEUROLINGVISTIČKOG PROGRAMIRANJA U PSIHOLOGIJI I PEDAGOGIJI

*Doc.dr Muhamed Šemoski¹⁴⁵
Univerzitet Privredna akademija Brčko*

Apstrakt: *Savremeni obrazovni sistemi sve više pažnje posvećuju neformalnom obrazovanju i cjeloživotnom učenju. Javljaju se potrebe za novim načinima i metodama usvajanja znanja, bržim rješavanjima problemskih situacija i korištenju znanja u te svrhe. Ovi izazovi nisu usmjereni samo na obrazovanje nego i na sve druge djelatnosti u savremenom društvu. Neurolingvističko programiranje (akronim NLP) je praktična disciplina koja obuhvata niz modela, tehnika i vještina za efikasno razmišljanje i djelovanje, s ciljem povećanja korisnosti, proširenjem izbora i poboljšavanja kvaliteta života. NLP proučava način na koji ljudi postižu uspjeh na najrazličitijim područjima (proces modeliranja) i podučava ljude tim obrascima. Tako dobijeni obrasci, vještine i tehnike sve se više koriste u obrazovanju, savjetovanju i poslovanju u ostvarivanju ubrzanog učenja, ličnog razvoja i uspješnije komunikacije. Ova naučna disciplina sve veću primjenu ima u oblasti psihologije i pedagogije posebno za bolje razumjevanje dječijeg razvoja i potreba, kao i lakšeg postavljanja ciljeva u radu sa djecom, te razvoja pozitivne slike o sebi kod djeteta. U radu ćemo ukazati na najvažnije karakteristike NLP i njegovu ulogu u razvoju ličnosti i obrazovanju djece.*

Ključne riječi: *neurolingvističko programiranje, obrazovanje, psihologija, pedagogija.*

Uvod

Neurolingvističko programiranje (NLP) kao metoda razvoja ličnosti i komunikacijski trening postoji u području pedagogije, socijalnoga i savjetodavnoga rada, supervizije, podučavanja, treninga za menadžment, u sportskoj i zdravstvenoj psihologiji, ali od početka pojavljivanja ova metoda ima zapravo jasno odvojenu, teorijski i metodički razrađenu jezgru i područje primjene kao psihoterapija, koja dugoročno omogućuje razvoj ličnosti, kao i kratkoročne djelotvorne intervencije (Schutz, Schneider-Sommer, Gross, Jelem, Brandstetter-Halberstaadt, 2003).

NLP je praktična disciplina koja ima za cilj da poveća izbore i poboljša kvalitet života. Znanje je danas najmoćnije „oružje“ i kao takvo postalo je najznačajniji društveni proizvod, ali i zbog uticaja same globalizacije i sve veći izazov savremenog društva u XXI vijeku. Zbog dinamičnih procesa i promjena koji se dešavaju u društvu i uloga nastavnika se sve više mijenja. Od savremenog nastavnika se danas očekuje da prati promjene i naučna dostignuća, kao i da usvaja i prenosi nove metode i tehnike koje omogućavaju učenicima i studentima mogućnost izbora, a ne šablon prilikom učenja i usvajanja znanja. Upravo polazeći od ovih činjenica pokušaćemo da ukažemo na značaj neurolingvističkog programiranja u obrazovanju nastavnika. Neurolingvističko programiranje (NLP) je nauka koja proučava način na koji ljudi postižu izuzetne rezultate i uspjeh u najrazličitijim oblastima i podučava druge ljude tim obrascima, vještinama i tehnikama (Macanović, 2015:85).

Obrazovanje je danas jedno od najdinamičnijih društvenih procesa, jer je u stalnoj trci sa novim naučnim dostignućima i njihovoj što efikasnijoj primjeni. Sve češće se ukazuje da snaga i moć jedne zemlje leži upravo u kvalitetu njenog sistema obrazovanja. Današnje društvo u vremenu turbulentnih promjena, globalizacije, teži cjeloživotnom učenju i usavršavanju ljudi kroz čitav

¹⁴⁵ mah_an@hotmail.com

životni vijek. Sve više se teži jedinstvenom društvu znanja, državi bez granica, informatizaciji obrazovanja, mobilnosti nastavnika i studenata, kao i drugim brojnim novinama i promjenama koje direktno utiču na efikasnost i kvalitet obrazovanja (Gudjons, 1994).

Jedna od novina XXI vijeka koja sve više pokazuje svoju „moć“ upravo u obrazovanju jeste i neurolingvističko programiranje ili skraćeno NLP. Da ste prije samo nekoliko godina spomenuli neurolingvističko programiranje u obrazovanju, vrlo bi malo ljudi razumjelo o čemu govorite. Ipak, u posljednje vrijeme sve je veće zanimanje za NLP, ponajviše zbog njegove upotrebe u sklopu vladinih programa, kao i zbog nedostatka obuke za nastavnike u područjima komunikacije i ličnog razvoja. Upravo primjena NLP u obrazovanju, ali i drugim brojnim djelatnostima, je tek na početku XXI vijeka doživjela pravu ekspanziju u Evropi. Metode i tehnike rada koje nudi neurolingvističko programiranje daje mogućnost izbora u svakoj situaciji, motivišu sudionike procesa da budu aktivni i teže najprihvatljivijem rješenju. To je proces koji nudi zadovoljstvo u radu (Aldort, 2011).

Pojam i karakteristike neurolingvističkog programiranja

Neurolingvističko programiranje je praktična nauka koja proučava način na koji ljudi postižu izuzetne uspjehe u najrazličitijim oblastima i podučava druge ljude tim obrascima. Nastao sedamdesetih godina prošlog vijeka kada su se profesor lingvistike Džon Grinder (John Grindera) i njegov student Ričard Bandler (Richard Bandler) zapitali šta rade psihoterapeuti kada postižu fantastične rezultate za vrlo kratko vrijeme, u čemu se sastoji razlika između njih i ovih drugih koji, ponekad i decenijama, liječe pacijente, a bez ikakvog pomaka. Bandler je prvi primjetio određene šablone koje koriste uspješni ljudi i koji mogu da se primjene u svim djelatnostima. To je zainteresovalo Grindera koji je bio njegov mentor na fakultetu. Par godina kasnije, zajedno su objavili knjigu "Frogs into princess" 1979. godine. Nakon toga, NLP je postao pravac u primjenjenoj psihologiji. U njihovom radu i proučavanju dosta im je pomogao Gregori Bejtson (Gregory Bateson), čuveni bihevioralista koji im je bio i mentor, a proučavali su i Milтона Eriksona (Miltona Ericksona) koji je do danas najpoznatiji svjetski hipnoterapeut. Sakupili su i modelirali te vještine i vremenom sakupili set komunikacijskih metoda i time kreirali NLP (Squire, 2012).

Bandler i Grinder nisu namjeravali stvoriti novu terapeutsku školu, nego su htjeli otkriti obrasce koje koriste vrsni terapeuti, te ih učiniti dostupnim i drugima. Nisu se bavili teorijama: stvarali su uspješne modele terapija koji su već bili potvrđeni u praksi i koji su se mogli naučiti. U svom istraživanju oni su ustanovili da troje odabranih terapeuta koje su proučavali koristi iznenađujuće slične obrasce, iako su se karakterno veoma razlikovali. Bandler i Grinder uočili su te obrasce, obradili ih i izgradili izvrstan model kojeg se može koristiti za ostvarenje uspjeha u komunikaciji, razvoju ličnosti, ubrzanom učenju i, naravno, za veće zadovoljstvo u životu. Svoje početne rezultate objavili su u četiri knjige, štampane između 1957. i 1977. godine: „Struktura magije“ 1 i 2 te „Obrasci“ 1 i 2. Otad se literatura o NLP-u sve više pojavljuje (Macanović, 2015).

Modeliranjem Perlsa, Ericksona i Satirove te upotrebom tih obrazaca u praksi, Grinder i Bandler su zaključili da svi mogu postizati vrhunske rezultate ako imaju dobar recept. Tako je nastala jedna od temeljnih pretpostavki neurolingvističkog programiranja, da ljudi imaju sve potrebne resurse za uspjeh i ako netko nešto može, onda to svatko može (Mladenović i Vrsaljko, 2009: 21). Bandlerovi i Grindеров napredni model komunikacije produbili su i obogatili svojim studijima antropolog Gregory Bateson i lingvisti Alfred Korzijsky i Noam Chomsky. Kasnije je proširen i dopunjen brojnim istraživanjima i rad ovima poznatih naučnika kao što su Robert B. Dilts, Judith DeLozier i David Gordon (Vodopija, 2006: 55). U SAD – u se provode brojna ispitivanja i testiranja uspješnih ljudi raznih profesija kako bi se došlo do recepta za uspjeh. Ono što ih determinira i što je zajedničko svima je jasna ideja i jasan, te detaljan cilj koji žele postići. Ispitivanje provedeno na studentima univerziteta Yale dalo je značajne rezultate vezano za ciljeve koje žele ostvariti. Samo 3% njih je željelo to napisмено iskazati (jasno određeni cilj), dok je većina to usmeno iznijela. Nakon dvadeset godina, na istim ispitanicima, provedeno je novo ispitivanje gdje je uočeno da onih 3% koji su dali

jasno definirane ciljeve su te ciljeve i postigli i izrasli u osobe koje žive bogat i ispunjen život. Na raznim seminarima vezano za poboljšanje poslovanja sudionicima se postavljaju pitanja vezana za njihove dugoročne i kratkoročne ciljeve na što oni obično odgovaraju s izjavama da žele imati više uspjeha, da se žele riješiti financijskih problema i slično. Navedeni odgovori predstavljaju nejasne ciljeve koji nemaju određen smjer niti mogu stimulirati djelovanje u svrhu postizanja tog cilja (Vodopija, 2006: 65-66).

Struktura i funkcionisanje neurolingvističkog programiranja

Po definiciji, neurolingvističko programiranje je proučavanje sopstvenog iskustva. „Neuro“ se odnosi na naš nervni sistem, na naš mozak, naših pet čula. Jer sve što se dešava oko nas, sve što doživljavamo, djeluje na naših pet čula, mi to vidimo, čujemo, imamo neka osećanja u vezi sa tim. A to u nama doživljava neke - lingvističke transformacije. „Neuro“ se odnosi na temeljnu ideju da je svako ponašanje rezultat neuroloških procesa čula vida, sluha, okusa, mirisa i dodira, kao i osjeta. Svijet doživljavamo putem čula: dostavljenoj informaciji najprije dajemo „značenje“, a potom prikladno reagujemo. Naši neurološki procesi obuhvataju ne samo nevidljive misaone procese nego i naše vidljive fiziološke reakcije na ideje i događaje. Pojednostavljeno rečeno, jedno je predstavljeno drugim na fizičkoj razini. Tijelo i um čine nerazdvojno jedinstvo ljudsko biće. „Programiranje“ se odnosi na uspješne lingvističke obrasce koje su napravili ljudi koji se bave NLP-om a koji nam omogućavaju određenu promjenu to jest na reprogramiranje ponašanja putem tih obrazaca. „Lingvističko“ upućuje na to da upravo jezik koristimo za sređivanje misli i ponašanja, kao i za komunikaciju s drugima, a „programiranje“ se odnosi na modele koji nam stoje na raspolaganju prilikom organizovanja ideja i postupaka u svrhu ostvarivanja rezultata (Bandler., Fitzpatrick. 2005).

NLP je i umjetnost i nauka. Umjetnost zato, jer svako unosi jedinstvenost svoje ličnosti i stila u ono što radi, a to se ne može prikazati riječima ili tehnikom. Nauka zato, jer raspolaže metodom i tehnikom otkrivanja obrazaca koje koriste uspješni pojedinci u postizanju izvanrednih rezultata u najrazličitijim oblastima. Ovaj proces se zove modeliranje, a obrasci, vještine i tehnike otkrivene na taj način sve više se koriste u savjetovanju, obrazovanju i poslovanju radi ostvarivanja uspješnije komunikacije, ličnog razvoja i ubrzanog učenja (Russell, 1986). Ili jednostavnije rečeno: NLP proučava način na koji neki ljudi postižu uspjeh u najrazličitijim oblastima i podučava druge ljude tim obrascima. Zato je to pravi put da otkrijete i razvijete svoju ličnu genijalnost, tj. način da ono najbolje u vama i drugima dođe do punog izražaja. Dakle, možemo reći da NLP proučava strukturu subjektivnog ljudskog doživljaja; način na koji organizujemo ono što vidimo, čujemo i osjetimo, kao i kako obrađujemo i filtriramo vanjski svijet kroz naša čula. Također, proučava kako to jezički uobličavamo i kako postupamo, na svjesnom i nesvjesnom nivou, da bismo postigli određene rezultate (Mladenović, Vrsaljko, 2011).

NLP nas uči koja je razlika koja čini razliku između nekoga koji nešto čini s lakoćom, savršenstvom i nekog ko tu istu stvar ne obavlja tako lako i graciozno. Cilj je NLP-a da usvojimo pozitivne obrasce i da one stare koji nas vode neželjenim rezultatima zamijenimo sa željenim obrascima u ponašanju. Otud "programiranje". Znači, programiramo obrasce svog ponašanja u smjeru željenih obrazaca, odabiru programa koji su efikasni i koji nam daju izbore za način reakcije na određeni podražaj ili situaciju. Ključne postavke NLP-a kažu da svako od nas ima potencijal i ako je neko drugi to napravio onda to može bilo ko. Bitan je proces koji vas je doveo do tog željenog rezultata. Ako nešto napravimo koristeći se ispravnim procesima, modeliranjem ponašanja nekoga ko je nešto već napravio i sticanjem odgovarajućih vještina koje ta osoba ima ili ih je stekla radom, dolazimo do toga da svako može napraviti ono što je neko drugi već napravio. Martina Kvarantan (2009) ističe da svi mi imamo izbore, svako od nas ima više izbora u svakoj situaciji- u poslu, u odnosu sa partnerom, djecom, sa prijateljima i porodicom, u školi, u odnosu samih nas sa sobom. Zašto ne unijeti malo viša veselja i zadovoljstva u svoje živote? NLP nam daje mogućnost izbora, daje mogućnost da smo različiti od drugih u svojim razmišljanjima, stavovima, pogledima na život - ne osuđuje, jer polazi od pretpostavke da svi imaju najbolje namjere u svom ponašanju (Macanović, 2015).

NLP vještine su od neprocjenjive važnosti za lični razvoj, savjetovanja, obrazovanje i posao. Upravo ove inovativne prednosti i mogućnosti NLP ukazuju i na potrebu primjene njenih metoda i tehnika u obrazovnom sistemu. Svakako da će ovakav pristup imati mnoge prednosti i mogućnosti u odnosu na tradicionalne pristupe u usvajanju znanja i rješavanju raznih problemskih situacija. NLP kao praktična vještina pojedincu osigurava rezultate potrebne u današnje vrijeme, a istovremeno otkriva nove obrasce korisne i drugim ljudima. Proučava razliku između savršenog i prosječnog. Također, svojim posebno uspješnim tehnikama ostavlja dubok trag u obrazovanju, savjetovanju, poslovanju i psihoterapeutskoj praksi. Naše vjerovanje, također, predstavlja filter, primorava nas na određeno ponašanje i zapažanje određene stvari na račun ostalih (Kržić, 2012).

Neurolingvističko programiranje nudi jedan način razmišljanja o svijetu: i to je jedan filter. Da biste koristili NLP ne trebate mijenjati nijedno svoje uvjerenje niti sistem vrijednosti, nego samo trebate biti znatiželjni i voljni eksperimentirati. Svakim izvođenjem uopštenih zaključaka o ljudima ogriječite se o nekog, jer je svako od nas jedinstven. Stoga NLP ne teži biti objektivna istina. To je model, a modeli se stvaraju da bi bili korisni. Neki od ishodišnih stavova NLP-a mogu biti veoma korisni. Ponašajte se kao da su istiniti i obratite pažnju na promjene koje će uslijediti (Stanojević, 1990).

Mijenjanjem filtera, mijenjate svoj svijet. Neke od temeljnih filtera Mirotić (2002) naziva okvirima ponašanja, a oni predstavljaju način na koji možete razmišljati o vlastitim postupcima. On navodi nekoliko takvih okvira. Prvi je okvir prije orijentacija na rezultat nego na problem. To zapravo znači definisanje onoga što vi i ljudi oko vas želite, utvrđivanje kojim izvorima raspolazete i kako ih možete iskoristiti u ostvarivanju zacrtanih ciljeva. Orijentacija na problem najčešće se označava kao okvir krivice i podrazumijeva detaljnu analizu onoga što nije u redu postavljanjem pitanja poput ovih: „Zašto imam ovaj problem? Kako me on ograničava? Ko je kriv za to?“ Ovakva vrsta pitanja najčešće ne vodi nigdje. Postavljajući ovakva pitanja, nećete pridonijeti rješavanju problema. Drugi okvir pretpostavlja postavljanje pitanja kako, a ne pitanja zašto. Kako pitanja pomoći će vam razumjeti strukturu problema. Zašto pitanja pronalaze opravdanja i razloge ne mijenjajući ništa. Treći okvir odnosi se na povratnu informaciju, odnosno neuspjeh. Ne postoji neuspjeh, nego samo rezultati. Oni mogu biti iskorišteni kao povratne informacije, korisni ispravci i izvrsna prilika da se nauči nešto što prije niste primjećivali. Neuspjeh je samo riječ koja opisuje neželjeni rezultat. On se može iskoristiti da preusmjerite svoje napore. Povratna informacija ima u vidu konac puta, a neuspjeh je slijepa ulica. Radi se o dvije slične riječi, ali one označuju dva posve suprotna načina razmišljanja. Četvrti okvir predstavlja mogućnost, prije nego nužnost. I tu se radi o promjeni žarišta. Razmatrajte ono što možete učiniti i koji izbor imate radije nego ograničenja u određenoj situaciji. Prepreke su često manje strašne nego što izgledaju (Macanović, 2015).

Mozak je „mašina“ koja je savršena i moćna, ali ta mašina upravlja nama, rijetko mi upravljamo njom. NLP metod je šansa da negdje mi sami preuzemo vođstvo, i time zakormilarimo sopstvenim životom, da mi sjednemo za volan. Naravno, možemo da sjednemo tek ako znamo gdje idemo, a te alatke promjene dobijamo na NLP obuci. U tome je razlika između ljudi koji postave sebi cilj i postignu ga kao i onih koji postave sebi cilj i nekad ga postignu, nekada ne. Ima takođe i ljudi koji postignu ciljeve ali - nisu srećni. NLP je zasnovan na tome kako rade i misle oni koji su izuzetno uspješni i zadovoljni! Važno je znati da je uspješan onaj ko postiže ono što on hoće, šta god da je to (Squire, 2012). Ključna primjena NLP-a jeste prelazak iz neželjena stanja u željeno. Na primjer, neželjeno je stanje da pri javnom nastupu obično osjećamo paniku, bojimo se da ćemo izgubiti nit, djelovati nesigurno i nekompetentno. Željeno je stanje ono u kojem se osjećamo samouvjereno, ostavljamo utisak elokventne osobe sigurne u sebe, koja vlada materijalom i drži sve pod kontrolom. Za prelazak iz neželjenog stanja u željno NLP nudi mnogo jednostavnih tehnika npr. sidrenje, zviždanje (swish), krug savršenstva. O vama zavisi koju ćete tehniku odabrati ili koju će vaš trener NLP-a primijeniti. Važna je promjena koja nastaje u vrlo kratkom vremenu. U 10 do 15 minuta možete biti spremni stati pred najzahtjevniju publiku i održati prezentaciju upravo na željeni način (Chopra, 1999).

NLP podstiče produktivnu komunikaciju između djeteta i odrasle osobe. Čišćenjem suvišnih informacija odrasla osoba omogućava djetetu razumijevanje i odgovarajuće reagovanje. Na primjer, ako dijete nešto ne treba učiniti, povećava se vjerojatnost njegova neželjenog djelovanja. Poruka „nemoj prolići!” može dovesti do zabune, jer dijete mora najprije razmišljati o akciji koja slijedi ovu naredbu. Ako se poruka dodatno saopšti prijetećim glasom, onda se dijete boji. Uobičajena posljedica su štete nastale takvim reakcijama. Slično tome, poruka „ne brini”, može dovesti dijete da se brine (<https://ha-nlp.com/nlp-u-pedagogiji-i-obrazovanju/>).

Primjena neurolingvističkog programiranja u psihologiji i pedagogiji

Važan cilj NLP-a je razumijevanje svjesnijeg razumijevanja ljudskog učenja i ispitivanje načina na koji se nova znanja integrišu u postojeće strukture. To je omogućilo razvijanje bogatih efikasnijih strategija za učitelje i učenike. Uz pomoć NLP-a nastavnici i roditelji mogu pomoći djetetu da bolje upravlja i usmjerava svoja ponašanja i kreira za sebe pozitivna iskustva. Mnogi nastavnici već imaju neke osnovne elemente NLP-a u njihovom nastavnom i klasičnom vodstvu. Ipak, postoji još mnogo prostora za usavršavanje te sistemsko uvođenje NLP-a u pedagogiji i obrazovnom sistemu. Odrasli koji su stekli znanje i metode NLP-a mogu bolje motivisati i usmjeriti djecu. Na primjer, pomoću alata za efikasno učenje i razvoj zdravog samopoštovanja (<https://ha-nlp.com/nlp-u-pedagogiji-i-obrazovanju/>).

U zavisnosti od uzrasta i tipa škole nastavnicima je na raspolaganju veliki broj NLP metoda, strategija i vežbi kojima pomažu učenicima da efikasnije usvajaju gradivo, izgrade pozitivnu sliku o sebi i postanu proaktivni članovi društva koji veruju u uspeh (<https://www.valentinkuleto.com/2021/04/za-samouverene-sposobne-i-uspesne-dake-znacaj-i-uloga-nlp-a-u-obrazovanju/>).

Mnogi autori su isticali potrebu korištenja metoda i tehnika NLP u sticanju novih saznanja kod djece i mladih kako u formalnom tako i neformalnom obliku učenja (Lackney, 2001; Terrya, R., Churchesa, R. 2011). Kada se prisjetimo školskih dana većina nas se uvijek sjeća nastavnika koji su znali prenijeti znanje i bili omiljeni i onih koji su imali znanje, ali ga nisu znali prenijeti na učenike. Kod spomenute prve grupe nastavnika sama atmosfera u učionici je bila drugačija. Nastavnik koji je znao prenijeti znanje i zainteresovati učenika da bude aktivni sudionik nastavnog časa i teme koja se izučavala bio je uvijek bliži učeniku, podržavao ga u učenju i navodio na razmišljanje o temi i problemu. Druga grupa nastavnika pridržavala se uglavnom frontalnog rada, težeći da samo ispuni svoju kvotu i ispredaje zadanu temu za taj dan. Ipak, današnja društvena situacija, puna neizvjesnosti i rizika utiče i na sam odnos učenika ili studenata prema obrazovanju. Kriza sistema vrijednosti, lažni uzori koji su često neškolorani i vrlo bogati zahvaljujući kriminalnim radnjama sve više doprinose stvaranju destruktivnih stavova djece prema obrazovanju. Danas, sve češće primjećujemo nezainteresovane učenike, a kasnije i studente, bezvoljnost, loše predznanje, nerazvijenu kritičku svijest, nesigurnost da iskažu svoje stavove, lošu komunikativnost, pa čak i određenu dozu lijenosti. Upravo NLP nudi obrasce uspješnih nastavnika koji znaju kako i na koji način uspješno raditi sa djecom, a kao povratna informacija o njihovom radu nije samo krajnji uspjeh učenika, nego i znanje koje je dobio i zadovoljstvo do kojeg je došao učeći na takav način. NLP je metoda koja podstiče i uči sudionike nastavnog procesa da tragaju uvijek za većim brojem rješenja. Takav način rada najočigledniji je u nastavi matematike, gdje često nastavnici sputavaju djecu nudeći im samo jedan način ili postupak kako da dođu do rješenja. Na ovakav način sputavamo kreativnost učenika i nedozvoljavamo mu da razmišlja mimo obrasca koji mu nudi nastavnik. NLP nudi širok spektar uspješnih obrazaca koje možemo primjenjivati u nastavi i radu sa djecom, omogućavajući im da dođu do rješenja na različite načine. Takav rad je aktivniji i nudi veće zadovoljstvo sudionicima ili akterima procesa. Ovakav pristup zahtjeva edukaciju nastavnika, ali jedan drugačiji način razmišljanja koji polazi od činjenice da uvijek postoji veći broj izbora kako da se dođe do rješenja. Obrazovanje savremenog nastavnika zahtijeva i stvaranje jedne sasvim druge uloge nastavnika koju je ranije imao. Tradicionalna uloga nastavnika edukatora se promijenila. Danas moderni nastavnik mora biti: mentor, trener (coach), moderator, konsultant, asistent odraslima u edukacionom procesu i sl. Zbog potrebe da bude sposoban suočiti se

sa takvom svojom novom ulogom, uprkos svom ogromnom znanju i iskustvu, edukator mora također biti dodatno edukovan kroz konstantne treninge. U mnogim evropskim zemljama nastavnici koriste NLP metode (Macanović, 2015:91).

Neurolingvističko programiranje nam otkriva zašto su neki ljudi podjednako inteligentni i obrazovani uspješniji jedni od drugih. Komunikacione vještine nastavnika su veoma važne za uspješno odvijanje nastavnog procesa zato je neophodno učiti, ali primjenjivati naučene metode i tehnike NLP u nastavi. Takođe, odrastajući u raznim sistemima (porodica, škola, radne organizacije, društvo), često mislimo (a često nam se tako i kaže) da se stvari rade na jedan određeni način i nikako drugačije. To je razlog zašto sami sebe kočimo onemogućavajući promjene koje bi nam donijele uspjeh. Ovakav jednostran način razmišljanja i djelovanja sputava kreativnost čovjeka. Upravo zbog toga pomoću NLP-a učimo da za jednu temu ili problem postoji uvijek više rješenja, zavisno o tome što želimo postići. Razumijevanje i primjena NLP-a će nam pomoći: razumjeti šta zapravo želimo, ostvariti zacrtane ciljeve, pronaći nove načine rješavanja problema, usvojiti vještine koje vam se sviđaju kod drugih, djelotvornije koristiti vrijeme, pojasniti vaše vrijednosti i s njima uskladiti naša djelovanja, prevladati djelovanje negativnih iskustava, učiniti svaku potrebnu promjenu mogućom. Upravo zbog širokog spektra navedenih mogućnosti i primjene neophodno je učiti i primjenjivati NLP metode u obrazovanju nastavnika, ali i učenika (Macanović, 2015:93).

NLP je zaista koristan alat u obrazovnom procesu koji učenike motiviše prilikom usvajanja znanja, ali i podstiče na kreativnost u rješavanju raznih problemskih situacija primjenjujući upravo na takav način stečeno znanje. Nastavnici, kao i učenici imaju mogućnost da kroz metode i tehnike razviju razne kognitivne sposobnosti i vještine u obrazovnom radu.

Zaključak:

NLP slijedi Ghandijevu rečenicu da, ako želite promjenu u svijetu, ta promjena postanite sami. Dinamične promjene koje se stalno dešavaju u društvu i našoj okolini zahtjevaju i brže reakcije kako u poslovanju tako i u usvajanju informacija, njihovoj analizi i obradi, te donošenju adekvatnih i brzih rješenja. NLP pristup u oblasti psihologije i pedagogije ne samo što je inovativan, već je nadmašio po rezultatima brojne tradicionalne metodologije kada je u pitanju vaspitanje i obrazovanje. Fokus NLP-a u ovoj oblasti je na rješavanju konflikata, nasilja, raznovrsnih problema pri učenju, na izgradnji strategija za efikasno učenje, na povećanju kreativnosti, rješavanju konflikata unutar učionice itd.. Na samom početku, NLP se razvijao kao model čija je osnovna primjena bila u psihoterapiji. Vremenom se oblast primjene proširila na obrazovanje, sport, poslovnu primjenu i primjenu u ličnom razvoju. Ono što je zajedničko za različite oblasti primjene NLP-a je efektivna komunikacija i usmjerenost na rezultat. Zato je danas NLP jedan od najrasprostranjenijih modela efektivne komunikacije i predstavlja predmet interesovanja uspješnih trenera, predavača, menadžera, prodavaca i drugih profesionalaca u raznim oblastima u kojima je komunikacija osnovni poslovni alat. Osnovni cilj NLP-a je da poveća lične izbore, a njime se obezbeđuju mogućnosti za promjene u vrlo promjenljivom svijetu. NLP znanja bude i razvijaju unutrašnju ljudsku moć i uče nas da je sve moguće. Ono nam daje konkretna znanja i vještine o načinu ostvarivanja mogućega. On je uputa za korištenje našeg uma, razvija svijest o tome da smo za svoje živote odgovorni sami i da jedino što možemo mijenjati "ono što je u našoj glavi i unutar nas."

Literatura:

1. Aldort, N. (2011). *Šta nas djeca mogu naučiti*. Zagreb: Mozaik knjiga.
2. Bandler, R., Fitzpatrick, O. (2005). *Conversations, Freedom is everything and love is all the rest*. Dublin: Mysterious Publications.
3. Chopra, D. (1999). *Kvantno liječenje*. Zagreb: VBZ.
4. Gudjons, H. (1994). *Pedagogija*. Zagreb: Educa.
5. Kržić, M. (2012). *Tehnike podsvesne komunikacije*. Beograd: Portalibris.

6. Kvarantan, M. (2009). *Pun vam je kufer stresa*. Zagreb: Veble.
7. Lackney, J.A. (2001). *Classrooms of the Future: Thinking Out of the Box*. School Design Research Studio, University of Wisconsin- Madison.
8. Macanović, N. (2015). *Pedagoške aktuelnosti*. Banja Luka: Centar modernih znanja.
9. Mladenović, D., Vrsaljko, J. (2009). *NLP - uvod u osobi rast i razvoj*. Zagreb: Kigen.
10. NLP u pedagogiji i obrazovanju. Na sajtu: <https://ha-nlp.com/nlp-u-pedagogiji-i-obrazovanju/>. Očitano: 06.04.2025.
11. Russell, E.W. (1986), Consciousness and the unconsciousness: Eastern meditative and western psychotherapeutic approaches, J. Transpers. Psychol. 18 pp. 51-72.
12. Schutz, P., Schneider-Sommer, S., Gross, B., Jelem, H., Brandstetter-Halberstaadt, Y. (2003). *Teorija i praksa neuro-lingvističke psihoterapije*, Zagreb: Medicinska Naklada.
13. Squire, S. (2012). *NLP u svakom uspehu mirođija*. Beograd: Vulkan.
14. Stanojević, G. (1990). Neuropsychological model of consciousness, *Proc. Int. Summer School Neurocomp*. pp. 23-59.
15. Terrya, R., Churchesa, R. (2011) *Zbirka metoda NLP*. Zagreb: Ostvarenje.
16. Vodopija, Š., (2006). *Opća i poslovna komunikacija. Priručnik i savjetnik za uspješnu komunikaciju*. Rijeka: Naklada Žagar.
17. Značaj i uloga NLP u obrazovanju. Na sajtu: <https://www.valentinkuleto.com/2021/04/za-samouverene-sposobne-i-uspesne-dake-znacaj-i-uloga-nlp-a-u-obrazovanju/>. Očitano: 06.04.2025.

THE SIGNIFICANCE OF NEUROLINGUISTIC PROGRAMMING IN PSYCHOLOGY AND PEDAGOGY

Abstract: Modern educational systems pay more and more attention to informal education and lifelong learning. There is a need for new ways and methods of knowledge acquisition, faster solutions to problem situations and the use of knowledge for these purposes. These challenges are not only aimed at education, but also at all other activities in modern society. Neurolinguistic programming (acronym NLP) is a practical discipline that includes a series of models, techniques and skills for efficient thinking and action, with the aim of increasing usefulness, expanding choices and improving the quality of life. NLP studies the way people achieve success in a wide variety of fields (modeling process) and teaches people these patterns. The forms, skills and techniques obtained in this way are increasingly used in education, consulting and business to achieve accelerated learning, personal development and more successful communication. This scientific discipline is increasingly used in the field of psychology and pedagogy, especially for a better understanding of children's development and needs, as well as easier goal setting in working with children, and the development of a positive self-image in children. In this paper, we will point out the most important characteristics of NLP and its role in personality development and children's education.

Keywords: neurolinguistic programming, education, psychology, pedagogy.